

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/53407,Czlowiek-rodzina-komunizm-ogolnopolska-konferencja-naukowa-w-Krakowie.html>
02.03.2026, 15:54

Strona znajduje się w archiwum.

„Człowiek – rodzina – komunizm” – ogólnopolska konferencja naukowa w Krakowie

W klasztorze franciszkanów przy pl. Wszystkich Świętych w Krakowie odbyła się 15 czerwca 2018 r. ogólnopolska konferencja naukowa „Człowiek – rodzina – komunizm. 50. rocznica ogłoszenia encykliki »Humanae vitae«, w kontekście relacji państwo – Kościół w komunistycznej Polsce”. Patronat honorowy nad tym wydarzeniem objęli metropolita krakowski abp Marek Jędraszewski i prezes IPN dr Jarosław Szarek, który poprowadził panel dyskusyjny, poświęcony działaniom pro-life w czasach PRL.

W kończącym konferencję panelu dyskusyjnym zabierali głos: dr Wanda Półtawska (bliska przyjaciółka Jana Pawła II, Dama Orderu Orła Białego, działaczka pro-life), Teresa Król (ekspertka w sprawach wychowania do życia w rodzinie, redaktor i współautor podręczników, programów i scenariuszy zajęć) oraz o. prof. Jacek Salij OP (dominikanin, pisarz, publicysta, w czasach PRL związany z opozycją antykomunistyczną).

W obszernym wystąpieniu dr Półtawska przypominała wydarzenia z lat 40., 50., 60. i 70. XX wieku, akcentując przede wszystkim inicjatywy w obronie życia od jego poczęcia, podejmowane przez kard. Karola Wojtyłę. Na zakończenie stwierdziła, że encyklika „Humanae vitae” Pawła VI jest wciąż aktualna. Paradoksalnie może nawet bardziej aktualna dziś, niż 50 lat temu. Dr Półtawska dokonała też błyskotliwej syntezy nauczania dwóch wielkich papieży mówiąc, że Paweł VI bronił życia, a Jan Paweł II – świętości życia.

Krakowskie spotkanie otworzył dyrektor Oddziału IPN dr hab. Filip Musiał. Następnie ks. dr Paweł Gałuszka, kierujący Wydziałem Duszpasterstwa Rodzin Archidiecezji Krakowskiej odczytał pismo skierowane przez metropolitę krakowskiego do uczestników konferencji.

„Zagadnienie [będące przedmiotem konferencji] wydaje się być wyjątkowo istotne, gdyż pokazuje, jak wymagające w realizacji były wskazania Soboru Watykańskiego II, który w Polsce – biorąc pod uwagę niezależność wspólnoty politycznej i Kościoła – wzywał do rozsądku i zdrowej współpracy” – napisał abp Jędraszewski. „Jednym z obszarów, gdzie ta współpraca okazywała się szczególnie ważna w drugiej połowie XX wieku była polityka populacyjna państwa. W komunistycznej Polsce polityka ta była wypaczona przede wszystkim przez przepisy legalizujące aborcję oraz marksistowski postulat zniesienia rodziny. [...] Jestem przekonany, że naukowa refleksja nad tymi zagadnieniami nie tylko zaowocuje pełniejszą oceną tamtych zjawisk, ale również przyczyni się do rozwoju zdrowej współpracy między Kościołem i państwem w zakresie kształtowania polityki prorodzinnej”.

Tematyka krakowskiej konferencji obejmowała m.in. spór komunistycznego państwa i Kościoła o obronę życia, małżeństwa i rodziny zarówno przed, jak i po ogłoszeniu „Humanae vitae”, stosunek władz PRL do encykliki oraz wkład środowiska skupionego wokół kard. Karola Wojtyły w przygotowanie papieskiego dokumentu. Prelegentami byli naukowcy z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Instytutu Pamięci Narodowej, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz Akademii Ignatianum w Krakowie.

Naukowe spotkanie zorganizował Oddział IPN w Krakowie we współpracy z Wydziałem Duszpasterstwa Rodzin Kurii Metropolitalnej w Krakowie.

Arcybiskup
Marek Jędraszewski
Metropolita Krakowski

Kraków, dnia 15 czerwca 2018 r.

Słowo Metropolity Krakowskiego
na rozpoczęcie ogólnopolskiej konferencji naukowej
„Człowiek-Rodzina-Komunizm w 50. rocznicę ogłoszenia encykliki
Humanae vitae w kontekście relacji państwo-Kościół w komunistycznej Polsce”

Z wielką wdzięcznością przyjąłem inicjatywę Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Krakowie, by we współpracy z Wydziałem Duszpasterstwa Rodzin Kurii Metropolitalnej w Krakowie zorganizować ogólnopolską konferencję naukową „Człowiek-Rodzina-Komunizm w 50. rocznicę ogłoszenia encykliki *Humanae vitae* w kontekście relacji państwo-Kościół w komunistycznej Polsce”.

Zagadnienie to wydaje się być wyjątkowo istotne, gdyż pokazuje, jak wymagające w realizacji były wskazania Soboru Watykańskiego II, który biorąc pod uwagę niezależność i autonomię wspólnoty politycznej i Kościoła, wzywał do rozwoju zdrowej współpracy (por. KDK 76). Jednym z obszarów, gdzie współpraca ta okazywała się być niezwykle ważna w drugiej połowie dwudziestego wieku, była polityka populacyjna państwa.

W komunistycznej Polsce polityka ta wypaczona była przede wszystkim przez przepisy legalizujące aborcję oraz marksistowski postulat „zniesienia rodziny”. Bezpośrednio zadecydowało o tym przyjęcie przez rząd komunistyczny w Polsce w dniu 27 kwietnia 1956 r. ustawy o warunkach dopuszczalności przerywania ciąży oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 grudnia 1959 r. w sprawie przerywania ciąży, uzależniające w praktyce przerwanie ciąży wyłącznie od woli zainteresowanej kobiety. Duży wpływ na kształtowanie antynatalistycznej polityki państwa Polskiego miała również natrętna propaganda środków antykoncepcyjnych, prowadząca ostatecznie do rozerwania w świadomości małżonków naturalnej więzi między wymiarem jednoczącym i prokreacyjnym aktu małżeńskiego, na którą wyraźnie wskazywał błogosławiony papież Paweł VI w encyklice *Humanae vitae*. Działaniom takim w sposób jednoznaczny sprzeciwiał się Kościół w Polsce, czego wyraźnym przykładem był podpisany 18 czerwca 1970 r. w Warszawie *Memoriał Episkopatu Polskiego do Rządu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w sprawie zagrożeń biologicznych i moralnych narodu Polskiego*.

Jestem przekonany, że naukowa refleksja nad tymi zagadnieniami nie tylko zaowocuje pełniejszą oceną tamtych zjawisk, ale przyczyni się również do rozwoju zdrowej współpracy między Kościołem i Państwem w zakresie kształtowania prorodzinnej polityki państwa.

+ Marek Jędraszewski

✠ Marek Jędraszewski
Arcybiskup Metropolita Krakowski

Program

Godz. 9-9.20 - otwarcie konferencji

KONTEKST

Godz. 9.20-10.30

- ks. dr Wojciech Kućko (UKSW): *Czym była rewolucja 1968 roku? Kontekst historyczny i polityczny*

przygotowania oraz recepcji encykliki

- dr Katarzyna Jarkiewicz (AIK): *Zakres i charakter polityki populacyjnej państwa polskiego przed wydaniem encykliki*
- ks. dr Paweł Gałuszka (UPJPII): *Postawa Kościoła w Polsce wobec encykliki*

Godz. 10.30-10.50 – przerwa

REAKCJE

Godz. 10.50-12.20

- dr Łucja Marek (IPN Kraków): *Episkopat polski i środowisko akademickie w Krakowie wobec encykliki*
- dr Cecylia Kuta (IPN Kraków): *Stanowisko katolików świeckich wobec encykliki*
- ks. dr Mariusz Trąba (UPJPII): *Polscy komuniści wobec encykliki*
- dr hab. Rafał Łętocha (UJ): *Encyklika i jej krytycy*

12.20-12.40 – przerwa

KONSEKWENCJE

Godz. 12.40-13.50

- ks. prof. dr hab. Józef Marecki (UPJPII): *Realizacja założeń encykliki przez Kościół katolicki w Polsce*
- ks. prof. dr hab. Piotr Mazurkiewicz (UKSW): *Spór państwa i Kościoła o obronę życia, małżeństwa i rodziny po ogłoszeniu encykliki*
- dr Mariusz Krzysztofiński (IPN Rzeszów): *Realizacja encykliki w diecezji przemyskiej*

13.50-14.10 – przerwa

PANEL DYSKUSYJNY

Godz. 14.10-15.30

Działania pro-life w PRL

Uczestnicy: Teresa Król, dr Wanda Póltawska, o. prof. dr hab. Jacek Salij OP

Prowadzenie dr Jarosław Szarek, prezes IPN

Patroni medialni konferencji

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kraków